

Handbok för tillsynen över privat småbarnspedagogik

Handbok för kommunens
tillsynsmyndighet

Taru Terho
Marja-Liisa Keski-Rauska
Mirja Kivikangas

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland

Undervisnings- och kulturväsendet

Handbok för tillsynen över privat småbarnspedagogik -
Handbok för kommunens tillsynsmyndighet

Taru Terho
Marja-Liisa Keski-Rauska
Mirja Kivikangas

Regionförvaltningsverkens publikationer 160/2023

ISSN 2343-3132 (webbpublikation)

ISBN 978-952-5935-61-5

Vasa

2023

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 160/2023

Sammanställd av		Utgivningsdatum	
Taru Terho Marja-Liisa Keski-Rauska Mirja Kivikangas		7.2.2023	
		Uppdragsgivare	
		Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland	
		Datum för tillsättandet av organet	
Publikationens titel			
Handbok för tillsynen över privat småbarnspedagogik - Handbok för kommunens tillsynsmyndighet			
Referat			
<p>Den här handboken är avsedd att utgöra ett stöd för kommunens tillsyn över privat småbarnspedagogik. Handboken beskriver hurudant kunnande som behövs för tillsynen, vad som avses med tillsyn över småbarnspedagogik och vad som ingår i den kommunala tillsynsmyndighetens uppgifter. Vidare beskriver den hur tillsynen kan genomföras på ett högklassigt sätt.</p> <p>Småbarnspedagogik är en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn med särskild betoning på pedagogiken. I lagen om småbarnspedagogik (540/2018) föreskrivs det om barns rätt till småbarnspedagogik och om anordnande och tillhandahållande av småbarnspedagogik. Verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken är daghemsverksamhet som ordnas på daghem och familjedagvård som ordnas i familjedaghem eller gruppfamiljedaghem. Småbarnspedagogik omfattar även öppen småbarnspedagogisk verksamhet som ordnas på en plats som lämpar sig för sådan verksamhet.</p> <p>Lagen om småbarnspedagogik tillämpas på daghemsverksamhet och familjedagvård som ordnas eller tillhandahålls av en kommun, samkommun eller privat serviceproducent. Till de delar som anges i lagen tillämpas lagen även på öppen småbarnspedagogik. På förskoleundervisning som ordnas inom småbarnspedagogiken tillämpas lagens bestämmelser om gruppstorlek, dimensionering av personalen och anmälningsskyldighet.</p> <p>Lagen reglerar även tillsynen över småbarnspedagogik. Regionförvaltningsverken och Valvira övervakar småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av en kommun eller samkommun. Småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av en privat serviceproducent övervakas förutom av regionförvaltningsverket och Valvira även av kommunen eller samkommunen.</p>			
Ämnesord			
Tillsyn över småbarnspedagogik, kommunens tillsynsmyndighet, Västra och Inre Finland			
ISSN (tryckt)	ISBN (tryckt)	ISSN (webbpublikation)	ISBN (webbpublikation)
-	-	2343-3132	978-952-5935-61-5
Sidantal		Språk	Pris
38		svenska	-
Utgivare	Tryckeri		
Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland	-		

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 160/2023

Tekijät Taru Terho Marja-Liisa Keski-Rauska Mirja Kivikangas		Julkaisuaika 7.2.2023	
		Toimeksiantajat(t) Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan käsikirja – Käsikirja kunnan valvontaviranomaiselle			
Tiivistelmä Tämän käsikirjan tavoitteena on tukea kunnan yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia tehtävässään. Käsikirjassa kuvataan, millaista osaamista valvontatehtävässä vaaditaan, mitä varhaiskasvatuksen valvonnalla tarkoitetaan ja mitä kunnan valvontaviranomaisen tehtäviin kuuluu. Siinä kuvataan myös, miten yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaa voidaan toteuttaa laadukkaasti. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, jota järjestetään päiväkodissa, ja perhepäivähoito, jota järjestetään perhepäivähoitokodissa tai ryhmäperhepäivähoitokodissa. Varhaiskasvatusta on myös avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään siihen soveltuvassa paikassa. Varhaiskasvatustilaa sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämään tai tuottamaan päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon sekä laissa määritellyin osin avoimeen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa järjestettävään esiopetukseen sovelletaan varhaiskasvatustilain säädöksiä päiväkodin ryhmäkoosta, henkilöstömitoituksesta ja ilmoitusvelvollisuudesta. Myös varhaiskasvatuksen valvonnasta säädetään varhaiskasvatuslaissa. Aluehallintovirastot ja Valvira valvovat kunnan tai kuntayhtymän järjestämää ja tuottamaa varhaiskasvatusta. Yksityisen palveluntuottajan järjestämää ja tuottamaa varhaiskasvatusta valvoo aluehallintovirastojen ja Valviran lisäksi myös kunta tai kuntayhtymä.			
Asiasanat Varhaiskasvatuksen valvonta, kunnan valvontaviranomainen, Länsi- ja Sisä-Suomi			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu)	ISSN (verkkopainettu)	ISBN (verkkopainettu)
-	-	2343-3132	978-952-5935-61-5
Kokonaissivumäärä 38	Kieli ruotsi	Hinta -	
Julkaisija Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	Paino -		

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Hurudant kunnande krävs av kommunens tillsynsmyndighet?	7
2	Vad avses med tillsyn över småbarnspedagogik?	9
3	Kommunen som tillsynsmyndighet för småbarnspedagogik	9
3.1	Kommunen ska i första hand ge serviceproducenterna handledning och rådgivning	10
3.1.1	Rådgivning	10
3.1.2	Styrning	11
3.1.3	Kommunikation	12
3.1.4	Utbildning	12
3.1.5	Möten	13
3.2	Den kommunala tillsynsmyndighetens uppgifter när en ny serviceproducent inleder eller gör ändringar i sin verksamhet	13
3.3	Kommunens tillsyn ska vara planmässig	15
3.3.1	Auditering - i förväg anmälda tillsynsbesök	16
3.4	Tillsyn med anledning av missförhållanden	18
3.4.1	Begäran om utredning	19
3.4.2	Inspektionsbesök med anledning av missförhållanden	20
3.4.3	Avgörande i ett tillsynsärende	21
3.4.4	Sökande av ändring i tillsynen över småbarnspedagogik	23
4	Rättsskyddsförfaranden inom småbarnspedagogik	24
4.1	Anmärkningsförfarande	24
4.2	Klagomål om småbarnspedagogik	26
5	Anmälningsskyldighet inom småbarnspedagogiken	26
6	Lagstiftningen om tillsynen över småbarnspedagogik styr tillsynsmyndighetens verksamhet	28
6.1	Lag om småbarnspedagogik (540/2018)	28
6.2	Förvaltningslag (434/2003)	30
6.3	Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)	31
6.4	Övriga författningar och styrdokument	32
7	Källor	37

1 Inledning

Den här handboken är avsedd att utgöra ett stöd för kommunens tillsyn över privat småbarnspedagogik. Handboken beskriver hurudant kunnande som behövs för tillsynen, vad som avses med tillsyn över småbarnspedagogik och vad som ingår i den kommunala tillsynsmyndighetens uppgifter. Vidare beskriver den hur tillsynen kan genomföras på ett högklassigt sätt.

Småbarnspedagogik är en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn med särskild betoning på pedagogiken. I lagen om småbarnspedagogik (540/2018) föreskrivs det om barns rätt till småbarnspedagogik och om anordnande och tillhandahållande av småbarnspedagogik. Verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken är daghemsverksamhet som ordnas på daghem och familjedagvård som ordnas i familjedaghem eller gruppfamiljedaghem. Småbarnspedagogik omfattar även öppen småbarnspedagogisk verksamhet som ordnas på en plats som lämpar sig för sådan verksamhet.

Lagen om småbarnspedagogik tillämpas på daghemsverksamhet och familjedagvård som ordnas eller tillhandahålls av en kommun, samkommun eller privat serviceproducent. Till de delar som anges i lagen tillämpas lagen även på öppen småbarnspedagogik. På förskoleundervisning som ordnas inom småbarnspedagogiken tillämpas lagens bestämmelser om gruppstorlek, dimensionering av personalen och anmälningsskyldighet.

Kommunen kan ordna småbarnspedagogik i enlighet med 8 § och 9 § i kommunallagen (410/2015). Kommunen ansvarar för att fastställa behovet, mängden och kvaliteten i fråga om de tjänster som ska organiseras samt hur tjänsterna ska produceras. Vidare är kommunen skyldig att ordna småbarnspedagogik i den omfattning och i den form som behovet i kommunen förutsätter. Daghemsverksamhet, familjedagvård och öppen småbarnspedagogisk verksamhet får ordnas eller tillhandahållas för anordnaren av en kommun, samkommun eller en privat serviceproducent. Kompletterande småbarnspedagogik ska dessutom ordnas när ett barn deltar i sådan förskoleundervisning, annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning.

Lagen om småbarnspedagogik reglerar även tillsynen över småbarnspedagogik. Regionförvaltningsverken och Valvira övervakar småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av en kommun eller samkommun. Småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av en privat serviceproducent övervakas förutom av regionförvaltningsverket och Valvira även av kommunen eller samkommunen. Kommunen eller samkommunen kan köpa tjänster av en annan serviceproducent, och ska då försäkra sig om att tjänsterna som köps motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Kommunens roll som tillsynsmyndighet för privata serviceproducenter ändrades i och med den nya lagen om småbarnspedagogik som trädde i kraft den 1

september 2018. I lagen föreskrevs det att ett kollegialt kommunalt organ, det vill säga en behörig nämnd, ska vara tillsynsmyndighet för privat småbarnspedagogik vid sidan av regionförvaltningsverken och Valvira. Kommunen ålades därmed samma ansvar och skyldigheter att övervaka den privata småbarnspedagogiken.

Myndighetsåtgärderna i anslutning till tillsynen förutsätter resurser och kunnande av kommunen. Kommunen ansvarar för att tillsynen sköts systematiskt och på ett välorganiserat sätt. Tillsynsarbetet är ett eget specialområde där myndigheten kan öka sitt kunnande genom att delta i utbildning eller tillämpa god tillsynspraxis i sin egen verksamhet.

1.1 Hurudant kunnande krävs av kommunens tillsynsmyndighet?

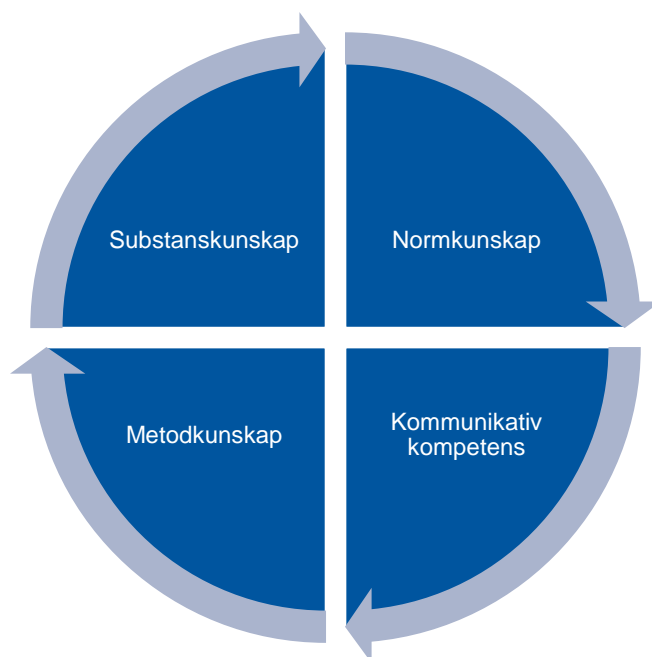
Kommunen har det primära ansvaret för övervakningen av småbarnspedagogiken. Tillsynen är ett krävande sakkunnigarbete som förutsätter särskilt kunnande för att tillsynen ska vara effektiv och ändamålsenlig. Dessutom behöver tillsynsmyndigheten tillräckliga resurser för att kunna sköta tillsynen på ett ändamålsenligt sätt.

Kunnandet som behövs för tillsynen kan delas in på olika sätt. I en enkät som Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland lät göra 2020 fick kommunernas tillsynsmyndigheter bedöma sitt eget kunnande och beskriva vilken slags kompetens som de ansåg vara viktig i tillsynen över privat småbarnspedagogik. Resultaten av enkäten rapporteras i större utsträckning under våren 2023 (Keski-Rauska & Mäntyjärvi, på kommande). Svaren visade att tillsynen kräver större kunnande av olika slag. För att upprätthålla kompetensen behövs också kontinuerlig repetition och genomgång av aktuella frågor.

I de preliminära resultaten framträdde fyra kunskapsområden kopplade till tillsynen: 1) normkunskap, 2) metodkunskap, 3) kommunikativ kompetens och 4) substanskunskap (figur 1).

- 1. Normkunskap* innebär att behärska de lagar, bestämmelser, föreskrifter och andra skyldigheter som rör småbarnspedagogik och tillsynen av den.
- 2. Metodkunskap* innebär att behärska de olika verktyg som används i tillsynen, bland annat de system, anvisningar, blanketter och tillsynsförfaranden som kommunens tillsynsmyndighet använder sig av.
- 3. Med kommunikativ kompetens* avses att accentuera samarbetets betydelse i rådgivningen och styrningen samt att olika styrningsmetoder används på ett mångsidigt sätt via flera olika kanaler.
- 4. Med substanskunskap* avses kunskap om småbarnspedagogikens verksamhetsmiljö, säkerhet, innehåll och kvalitet.

Figur 1: Kunskapsområden inom tillsynen över småbarnspedagogik.

Enligt enkätsvaren ansåg de kommunala tillsynsmyndigheterna att det var viktigast att känna till normerna och ha kommunikativ kompetens. Det tredje viktigaste kunskapsområdet ansågs vara metodkunskap och fjärde viktigaste substanskunskap. Enkätsvaren visade på ett stort behov av normkunskap och därför efterlystes mest utbildning om detta. Enligt enkäten ansåg respondenterna att tillämpning av normerna i den praktiska tillsynen inte är lika viktigt som kännedom om normerna.

Regionförvaltningsverkens tillsynsmyndigheter anser dock att kommunerna i sin tillsyn över småbarnspedagogiken behöver större kunnande om hur normerna ska tillämpas i praktiken. Eftersom kommunens tillsynsmyndighet även måste kunna tillämpa normerna i praktiken är det viktigt att kommunerna satsar på att skapa tillsynsmetoder och arbetssätt.

Tillsyn handlar om en fungerande dialog och ett ömsesidigt förtroende mellan de olika aktörerna. Utöver norm- och metodkunskap har det blivit centralt att tillsynsmyndigheterna besitter kommunikativ kompetens. Tillsynsmyndigheten bör behärska olika sätt att skapa delaktighet, förtroende och engagemang. När tillsynsmyndighetens och serviceproducentens gemensamma arbetssätt har blivit etablerade främjas det ömsesidiga förtroendet, informationsutbytet och samarbetet mot ett gemensamt mål.

Förtroende och kontroll är fenomen som är nära knutna till varandra. De är inte varandras motsatser eller separata element i verksamheten, utan samverkar med varandra. Kontinuerlig växelverkan, gemenskap och delaktighet är viktiga grundpelare för förtroende och kontroll. (O'Leary, Orlikowski & Yates 2002, 27–54). Enligt Hallilas (2019) undersökning är även "bekanhet" en faktor som ökar förtroendet mellan serviceanordnaren och serviceproducenten. Förtroendet för myndighetsverksamheten ökar om den är synlig och har en låg tröskel.

Det krävs arbete för att värna om förtroendet, särskilt vid problemsituationer, som genast bör åtgärdas. Samtidigt ska övervakaren och den övervakade ha en aktiv kontakt. Förtroendet stärks om tillsynsmyndigheten kommunicerar aktivt, tydligt och öppet. Tillsynen kräver att verksamheten har tydliga mål och förfaranden, att det finns uppföljning, ett system för respons och tillvägagångssätt för problemsituationer. (Sydänmaanlakka 2012, 58.)

Tillsynen över privat småbarnspedagogik handlar om att tillämpa lagar, författningar och anvisningar, behärska tillsynsmetoder (utredningar, inspektionsåtgärder, beslut), ge styrning och rådgivning via flera kanaler samt att skapa växelverkan och förtroende.

2 Vad avses med tillsyn över småbarnspedagogik?

Tillsynen över småbarnspedagogik främjar barnens grundläggande fri- och rättigheter och likabehandling. Genom tillsynen säkerställer tillsynsmyndigheterna småbarnspedagogikens kvalitet och lagenlighet och att rättsskyddet tillgodoses.

Förpliktelserna som styr tillsynen över småbarnspedagogik grundar sig i huvudsak på lagen om småbarnspedagogik, förvaltningslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. När småbarnspedagogik anordnas ska man också beakta skyldigheterna enligt övrig lagstiftning och internationella fördrag som Finland har förbundit sig att följa.

För att tillsynen ska ha avsedd effekt, och vid behov också vara snabb och effektiv, måste den vara planmässig, systematisk och av hög kvalitet. När tillsynsuppgifterna utförs är det viktigt med en god kundservice och att se till att god förvaltningssed iakttas. Ömsesidigt förtroende och en öppen dialog mellan de olika parterna i tillsynen bidrar till ett gott samarbete.

Tillsynsmyndigheten utövar offentlig makt som grundar sig på lagstiftningen och agerar under tjänsteansvar. När en myndighet utövar offentlig makt har den rätt att meddela förelägganden som är förpliktande för någon annan eller besluta om någon annans fördel, rättighet eller skyldighet. Vid utövandet av offentlig makt har tillsynsmyndigheten dessutom rätt att använda tvångsmedel för att effektivisera verkställigheten av beslut. Å andra sidan är myndigheten också skyldig att vid behov vidta åtgärder som förutsätter utövning av offentlig makt.

3 Kommunen som tillsynsmyndighet för småbarnspedagogik

Kommunens tillsynsmyndighet för småbarnspedagogik ska i första hand utöva tillsyn genom att tillhandahålla den privata serviceproducenten den handledning och rådgivning som behövs och genom att i samråd med serviceproducenten följa hur verksamheten utvecklas. Kommunens styrnings- och tillsynssystem bör vara tydligt strukturerat och tillsynsåtgärderna systematiska, vilket främjar den

proaktiva tillsynen. Målet med handledningen och rådgivningen är att småbarnspedagogiken ska hålla hög kvalitet och följa bestämmelserna.

Den kommunala tillsynsmyndigheten styr och övervakar kvaliteten på den småbarnspedagogik som privata serviceproducenter tillhandahåller. Den privata serviceproducentens verksamhet ska hålla minst samma kvalitet som den kommunala aktörens. De krav som ställs på kommunens egen småbarnspedagogik gäller alltså också privat småbarnspedagogik.

Det kollegiala kommunala organet, t.ex. en nämnd, kan genom en sådan förvaltningsstadga som avses i kommunallagen delegera sin beslutanderätt och rätt att föra talan till tjänsteinnehavare som är underställda organet. Till organets uppgifter hör att företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av småbarnspedagogisk verksamhet samt att i dessa ärenden ingå avtal och andra rättshandlingar på kommunens vägnar. I kommunerna har tillsynen över småbarnspedagogik ofta överlåtits till en eller flera tjänsteinnehavare inom småbarnspedagogik.

3.1 Kommunen ska i första hand ge serviceproducenterna handledning och rådgivning

I sin roll som tillsynsmyndighet har kommunen till uppgift att se till att de privata serviceproducenterna följer gällande bestämmelser och anvisningar. En privat serviceproducent som ämnar tillhandahålla privat familjedagvård ska göra en skriftlig anmälan till den kommunala tillsynsmyndighet som ansvarar för småbarnspedagogiken. Om serviceproducenten ämnar bedriva privat daghemsverksamhet ska den från och med den 1 januari 2023 ansöka om tillstånd av regionförvaltningsverket. Kommunens uppgift i rollen som tillsynsmyndighet är att ge serviceproducenterna handledning och rådgivning om hur anmälan eller tillståndsansökan görs.

Tillsynsmyndighetens skyldighet att ge rådgivning kvarstår under hela den tid serviceproducenten bedriver verksamhet. Om tillsynsmyndigheten upptäcker att verksamheten strider mot bestämmelserna ska den ge serviceproducenten och aktören administrativ styrning.

3.1.1 Rådgivning

Rådgivningens utgångspunkt är att kunden förväntar sig att få experthjälp i form av råd och anvisningar om en specifik fråga. Kunden bestämmer dock själv hur han eller hon ska följa de råd som ges. Rådgivaren är en expert som identifierar problemet, känner till och ger råd om olika handlingsalternativ och kan bedöma konsekvenserna av dem på ett bättre och mer heltäckande sätt än kunden själv. Rådgivaren ansvarar för att de råd som ges är begripliga och baserar sig på kunskap. (Onnismaa 2007.)

Enligt Vehviläinen (2001) har rådgivning en tydlig koppling till problemlösning. Det är en yrkespraxis som formas enligt situationen. Rådgivningen är strukturerad samtalsverksamhet och givande av information. Den kan bestå av att ge förslag, anvisningar eller till och med ålägganden och erbjuder mottagaren en handlingsmodell eller synvinkel.

Hietava (2010) konstaterar att rådgivningen baserar sig på expertis och att informationen ska vara aktuell och motiverad. Rådgivningen gäller i allmänhet praktiska åtgärder och betraktas som problemfri informationsöverföring och konsultering som direkt gagnar mottagaren.

3.1.2 Styrning

Målet med styrningen är att mottagaren ska fungera i enlighet med ett visst mål. (Alila, 2013). Inom småbarnspedagogiken utgår styrningen i huvudsak från normer och från föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem, till exempel grunderna för planen för småbarnspedagogik som Utbildningsstyrelsen har utfärdat. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) får meddela föreskrifter om egenkontrollplanens innehåll och utformning och om uppföljningen av den. Styrning ges också av undervisnings- och kulturministeriet, regionförvaltningsverken och Institutet för hälsa och välfärd (THL). Utöver dessa ger även de kommunala tillsynsmyndigheterna privata serviceproducenter styrning.

Styrningen kan utgöras av både norm- och informationsstyrning. Normstyrningen grundar sig på författningar, t.ex. lagen om småbarnspedagogik och statsrådets förordning om småbarnspedagogik. Till normstyrningen hör också regeringens propositioner till riksdagen, utskottens betänkanden och utlåtanden samt riksdagens svar på dem och motiveringspromemorior till ändringar av förordningarna. Normstyrning omfattar även administrativ styrning med stöd av förvaltningslagen, dvs. delgivning av uppfattning, uppmärksamgörande eller anmärkning. Normstyrningen motiveras med författningar som den aktör som är föremål för styrningen också ska iakttä.

Med informationsstyrning avses att ge och förmedla information i syfte att påverka den som är föremål för styrningen. Informationsstyrningen är inte knuten till föreskrifter, tvingande skyldigheter eller sanktioner. Den är av mer vägledande karaktär och inte alltid ens bindande. Informationsstyrningen syftar till att verksamheten ska ordnas på ett högklassigare sätt och omfattar bl.a.

- utarbetande av guider, rekommendationer och andra publikationer
- att ge information om tillämpningen av lagstiftningen samt olika riktlinjer för utveckling
- utbildning och konsultering samt
- växelverkan och informationsutbyte som sker i olika arbetsgrupper, nätverk, förhandlingssystem och inom forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Den kommunala tillsynsmyndigheten ska se till att privata serviceproducenter har tillgång till den senaste informationen om lagstiftning, dokument, normer och anvisningar som rör anordnandet av småbarnspedagogik. Om den information som anses vara väsentlig inte når målgruppen påverkar den inte verksamheten inom småbarnspedagogiken. På detta sätt blir informationsförmedlingen som styrform ineffektiv eller till och med oklar.

Styrningen kan genomföras på många olika sätt. I figur 2 nedan finns exempel på olika styrningsmetoder.

Figur 2: Tillsynsmyndighetens styrningsmetoder.

Handböcker	Webbsidor	Telefonsamtal	Meddelanden
Chattar	Möten	Sociala medier	Chattbotar
E-post	Fysiska möten	Linjedragningar	Utbildningar

Den som är föremål för myndighetsstyrning tar lättare till sig styrningen om hen upplever att den är ändamålsenlig och motsvarar de egna värderingarna. Styrningsmetoderna ska vara etiskt godkända och basera sig på förtroende och en konstruktiv dialog. Växelverkan och särskilt personlig interaktion ökar informationsstyrningens effekt.

Styrning som tillsynsmetod går i stor utsträckning ut på informationsstyrning. Grunden för ett gott samarbete är förtroende mellan tillsynsmyndigheten och den privata serviceproducenten samt en informationsgång som fungerar i bägge riktningarna. Tillsynsmyndigheten ska regelbundet kontakta serviceproducenterna och se till att den information som behövs förmedlas smidigt och i rätt tid i bägge riktningarna.

3.1.3 Kommunikation

Handböcker, pressmeddelanden och webbplatser är traditionella informationskällor. Idag finns det dessutom olika kundserviceprogram, såsom chattbotar som är programmerade att producera text och svara på frågor. I kommunikationen och informationen kan myndigheten utöver e-post, telefonsamtal och sms även använda sociala medier. Det viktigaste är att den privata serviceproducenten har tillgång till information via flera olika kanaler.

3.1.4 Utbildning

En av de mest traditionella styrningsmetoderna är utbildning. Den kommunala tillsynsmyndigheten kan utifrån det lokala behovet ordna utbildningar, introduktionsmöten, workshoppar och styrningsbesök för de privata aktörerna som tillhandahåller småbarnspedagogik. Utbildningarna kan behandla ett brett tema såsom klientsäkerhet och grundläggande rättigheter eller ett visst avgränsat tema, såsom kommunens plan för småbarnspedagogik eller barnens personliga planer.

Kommunerna kan vidare erbjuda den privata småbarnspedagogikens personal fortbildning och rekommendera att serviceproducenterna även deltar i andra aktörers, såsom regionförvaltningsverkens, avgiftsfria fortbildningar. Utbildningarna kan planeras i samarbete med den privata serviceproducenten.

3.1.5 Möten

För att myndighetsstyrningen ska fylla sin funktion är det alltid en förutsättning att det finns en fungerande dialog mellan serviceproducenten och tillsynsmyndigheten. Trots att det idag finns ypperliga digitala kommunikationsredskap främjar fysiska möten dialogen.

Kommunens tillsynsmyndighet ska vara insatt i den verksamhet som privata serviceproducenter bedriver i kommunen. Vid sidan av det officiella inspektionsarbetet bidrar vardaglig kontakt mellan serviceproducenterna och de kommunala aktörerna till att öka det ömsesidiga förtroendet och skapa en bra grund för ett konstruktivt samarbete. Målet är att tillsammans ta fram fungerande styrnings- och tillsynsstrukturer som både kommunen och den privata aktören har nytta av. I flera kommuner är det också vanligt att de privata daghemmens föreståndare deltar i möten tillsammans med de kommunala daghemsföreståndarna.

3.2 Den kommunala tillsynsmyndighetens uppgifter när en ny serviceproducent inleder eller gör ändringar i sin verksamhet

En serviceproducent som ämnar tillhandahålla privat småbarnspedagogik bör först kontakta den kommunala tillsynsmyndigheten för småbarnspedagogik. Tillsynen inleds redan innan den egentliga verksamheten har påbörjats. Granskning av huruvida serviceproducenten uppfyller verksamhetsvillkoren och huruvida verksamhetsstället är lämpligt för verksamheten räknas som proaktiv tillsyn.

Privat familjedagvård är anmälningspliktig medan daghemsverksamhet är tillståndspliktig. I samband med att den privata serviceproducenten ska inleda sin verksamhet har kommunens tillsynsmyndighet till uppgift att ge serviceproducenten handledning och rådgivning. Regionförvaltningsverken har utarbetat en guide om tillstånds- och anmälningsförfarandet för privat småbarnspedagogik: Tillstånd för privat småbarnspedagogik – Guide för serviceproducenter och kommunala tillsynsmyndigheter (finns på www.rfv.fi). Kommunerna kan utarbeta egna handböcker eller anvisningar till serviceproducenterna om inledande av småbarnspedagogisk verksamhet.

När serviceproducenten lämnar en anmälan om privat familjedagvård till kommunen bör kommunens tillsynsmyndighet omedelbart inspektera verksamhetsstället där familjedagvården kommer att tillhandahållas. Vid inspektionen kontrollerar tillsynsmyndigheten att verksamhetsmiljön och den småbarnspedagogik som ges där motsvarar de krav som ställs på småbarnspedagogik. När det är fråga om privat familjedagvård kontrollerar kommunens tillsynsmyndighet även serviceproducentens anmälan och dess bilagor.

En serviceproducent som ämnar bedriva privat daghemsverksamhet eller göra ändringar i befintlig verksamhet ska ansöka om tillstånd av regionförvaltningsverket i god tid innan den planerade verksamheten är avsedd att inledas. Kommunens tillsynsmyndighet granskar på begäran av regionförvaltningsverket att daghemmets lokaler uppfyller kraven enligt lagen om småbarnspedagogik. Kommunens tillsynsmyndighet granskar även daghemmets plan för egenkontroll samt samarbetar med andra myndigheter, såsom räddnings-, byggnadstillsyns- och hälsoskyddsmyndigheterna. Myndigheten lämnar ett utlåtande om granskningen till regionförvaltningsverket, som kontrollerar att serviceproducenten uppfyller de allmänna villkoren för verksamheten. Daghemsverksamheten kan inledas när regionförvaltningsverket har beviljat verksamheten eller ändringar av verksamheten tillstånd.

Innan verksamheten inleds görs det flera olika myndighetsinspektioner av verksamhetsstället. Om det är fråga om en ny byggnad ska tillsynsmyndigheten för småbarnspedagogik bland annat kontrollera att bygglov har skaffats enligt bestämmelserna i bygglovslagen. Serviceproducenten ska också ha bygglov för en befintlig lokal som har använts för något annat än daghemsverksamhet. För en lokal som redan tidigare har använts som daghem behövs det inget nytt bygglov om verksamheten fortsätter i enlighet med bygglovet, förutsatt att det inte görs några betydande förändringar i lokalerna.

Tillsynsmyndigheten ska kontrollera att daghemmet har tillgång till ett område som lämpar sig för utomhusvistelse. Om daghemmet inte har tillgång till en egen gård bör de kommunala myndigheterna och serviceproducenten föra diskussioner för att hitta ett lämpligt område. Tillsynsmyndigheten kontrollerar också att serviceproducenten har gjort en skriftlig anmälan om daghemmets kök. Anmälan lämnas till den tillsynsmyndighet som ansvarar för livsmedelslokaler senast fyra veckor innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt.

Mer information om tillstånds- och anmälningsförfarandet finns i ovan nämnda guide Tillstånd för privat småbarnspedagogik.

Figur 3: Anmälnings- och tillståndsförfarande för serviceproducenter av privat småbarnspedagogik.

3.3 Kommunens tillsyn ska vara planmässig

Syftet med den kommunala tillsynen är att kontrollera att verksamhetsenheterna för privat småbarnspedagogik är säkra och ändamålsenliga. Tillsynen ska vara regelbunden, planerad och gälla alla privata serviceproducenter inom småbarnspedagogik i samma omfattning. Kommunens tillsynsmyndighet ska göra styrnings- och tillsynsbesök hos alla privata daghem och gruppfamiljedaghem i kommunen samt hos familjedagvårdare som arbetar hemma. Tillsynsmyndigheten kan komma överens om besöken i förväg med serviceproducenten, men även göra oanmälda besök.

Utöver att ge styrning och rådgivning har tillsynsmyndigheten till uppgift att genomföra proaktiv tillsyn av verksamhetsställena och serviceproducenten. Den proaktiva tillsynen är inte baserad på missförhållanden, utan syftar till att säkerställa småbarnspedagogikens kvalitet och lagenlighet. För att kunna genomföra tillsynen på ett högklassigt sätt är det viktigt att tillsynsmyndigheten känner den privata aktörens småbarnspedagogik och verksamhetsställe tillräckligt väl.

De årliga, i förväg anmälda inspektionsbesöken är en del av den proaktiva tillsynen. Under dessa inspektioner kan tillsynsmyndigheten be om redogörelser för sådant som rör serviceproducenten, personalen, stödfunktioner eller verksamhetsstället. För att serviceproducenten ska kunna förbereda sig på detta kommer kommunens tillsynsmyndighet i god tid redan i början av serviceproducentens verksamhet överens med producenten om vilka saker som kommer att kontrolleras. Vid de oanmälda inspektionerna kan

tillsynsmyndigheten be om redogörelser för sådant som rör tillhandahållande av småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik.

För att underlätta tillsynen har flera kommuner utarbetat tillsynsplaner som genomförs årligen. I tillsynsplanen kan man fastställa tillsynsmetoderna och de årliga tillsynsobjekten samt hur tillsynen ska utföras och dokumenteras. Det är kommunen som beslutar om hur ofta inspektionerna ska göras, men rekommendationen är att inspektioner görs åtminstone en gång per år och helst oftare än så. Det finns många kommuner som utför planerade inspektioner två gånger per år och dessutom görs inspektioner vid behov.

Tillsynsblanketterna utarbetar den enskilda kommunen själv eller tillsammans med andra kommuner. Det är kommunen som beslutar om vad som ska granskas och när. Man bör komma ihåg att den privata serviceproducenten ansvarar för att den samlade service som på basis av ett avtal eller ett förvaltningsbeslut ordnas för en klient uppfyller de krav som ställs på den.

När kommunen har en tillsynsplan har serviceproducenten en tydlig bild av när den proaktiva tillsynen samt tillsynen och styrningen under verksamhetens gång kommer att genomföras. Dessutom har producenten möjlighet att förbereda sig på inspektionsbesöken genom att i förväg ta fram de dokument som behövs. De olika delområden som ska granskas kan också förläggas till olika tidpunkter under året för att göra inspektionen smidigare. En handlingsplan för tillsynen skapar klarhet i tillsynsmyndighetens arbete. Det är också bra om tillsynsmyndigheten årligen gör en sammanställning av tillsynsplanens utfall till det kollegiala kommunala organet som ansvarar för småbarnspedagogiken.

Enligt förvaltningslagen ska det alltid utan dröjsmål upprättas en skriftlig inspektionsberättelse över en inspektion. Det ska framgå av inspektionsberättelsen om det handlar om årlig styrning och rådgivning eller ett årligt tillsynsbesök eller om inspektionen har gjorts på grund av en anmälan om missförhållanden. I kapitlet Inspektionsbesök med anledning av missförhållanden beskrivs inspektionsberättelsens innehåll närmare.

3.3.1 Auditering - i förväg anmälda tillsynsbesök

I vissa kommuner kallas i förväg anmälda tillsynsbesök för auditering. Auditering är en utredning av hur den nuvarande verksamheten och dess resultat motsvarar förväntningarna och uppställda planer. Auditeringen ska vara systematisk, planerad och dokumenterad. Vid auditeringen går man systematiskt igenom alla punkter som ska bedömas och får på så sätt reda på om alla verksamhetsvillkor och kvalitetskrav har blivit uppfyllda.

Om brister upptäcks vid inspektionen meddelar tillsynsmyndigheten en tidtabell för när de ska rättas till. Vid inspektionen bör tillsynsmyndigheten använda sig av en i förväg utarbetad blankett så att alla områden som ska granskas blir behandlade. Efter inspektionen upprättar tillsynsmyndigheten en inspektionsberättelse.

Serviceproducenten ska avgiftsfritt och utan hemlighållande visa upp alla begärda handlingar och utredningar för tillsynsmyndigheten. Syftet med de i förväg överenskomna styrningsbesöken är bland annat att informera den privata

småbarnspedagogikens ledning och personal om lagstiftningen och tillämpningen av den, om egenkontroll samt om andra aktuella frågor som rör klientsäkerheten.

I rutorna nedan finns en lista över de olika delar som ska granskas vid övervakningen av småbarnspedagogik. Listan är riktgivande och kan användas när kommunen utvecklar sina egna blanketter.

Stödfunktioner:

- Städservice: städplan
- Matservice: kost och måltider, matlistor
- Kökets plan för egenkontroll
- Säkerhet och fastighetskötsel
- Lokalernas skick och säkerhet

Serviceproducenten:

Endast för familjedagvårdare:

- Intyg över betalning av FöPL- och ArPL-avgifter
- Är den upptagen i förskottsuppbördsregistret
- Handelsregisterutdrag
- Intyg över betalda skatter eller betalningsarrangemang och intyg över skatteskuld
- Uppgifter om företagssanering eller betalningsarrangemang
- Ordnande av företagshälsovård

För familjedagvårdare och daghemsverksamhet:

- Serviceavtal
- Kundernas reklamationer, orsakerna till reklamationerna och de åtgärder som har vidtagits med anledning av dem
- Fortbildning: uppföljning och utvärdering
- Beredskapsplan
- Registerbeskrivning
- Varda
- Första hjälpen-utbildningar
- Inskolning i arbetet
- Utvecklingssamtal

Personal:

- Namnen på de anställda
- Befattningsbenämning och arbetsuppgifter
- Behörigheter
- Utbildningar och examensintyg
- Arbetsavtalens längd
- Hygienpass
- Tystnadsförbindelser

Verksamhetsstället:

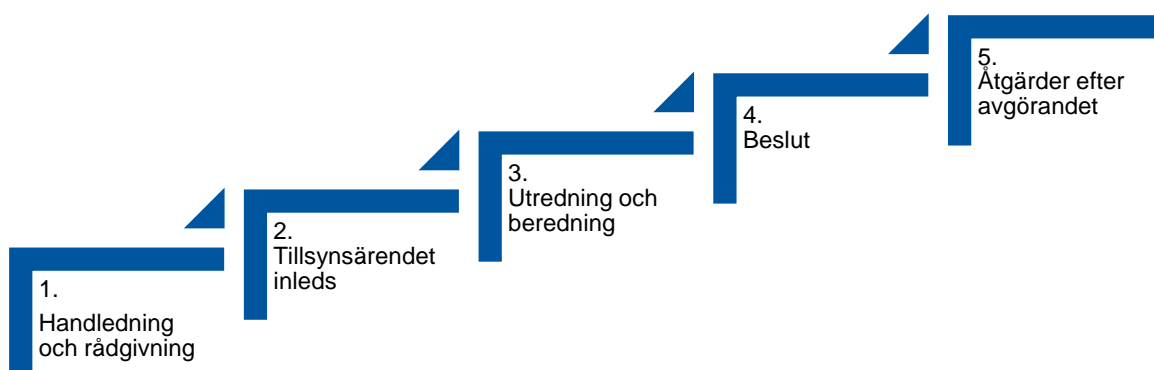
- Respektive enhets verksamhetsplan för småbarnspedagogik och förskoleundervisning och plan för småbarnspedagogik
- Barnens personliga planer för småbarnspedagogik
- Kvalitetsbedömning: minimiservicenivå
- Den småbarnspedagogiska miljön
- Lokalernas ändamålsenlighet
- Redskapens ändamålsenlighet
- Plan för förebyggande av mobbning
- Pedagogisk dokumentation
- Delaktighet
- Stöd för växande och lärande
- Klientsäkerhet
- Räddningsmyndighetens inspektion
- Hälsoskyddsmyndighetens inspektion
- Räddningsplan
- Utrymningsövningar
- Plan för egenkontroll
- Kundtillfredsställelse
- Egen utvärdering av småbarnspedagogiken
- Kommunens utvärdering av småbarnspedagogiken
- Riksomfattande utvärdering av småbarnspedagogiken (t.ex. Karvi)
- Verksamhetsställets platssituation
- Barn från andra kommuner: servicesedel, stöd för privat vård av barn och direkt betalning
- Personaldimensionering

3.4 Tillsyn med anledning av missförhållanden

Om missförhållanden upptäcks inom småbarnspedagogiken inleds ett tillsynsärende. När ärendet inletts börjar myndigheten förbereda tillsynsåtgärder till exempel genom att begära utredningar eller inspektera enheten. Om utredningen eller inspektionen visar att ett missförhållande finns meddelar tillsynsmyndigheten ett beslut om korrigerande åtgärder samt en tidpunkt när missförhållandet ska vara åtgärdat. Tillsynen kan avslutas om myndigheten på

basis av utredningen eller inspektionen kan konstatera att situationen uppfyller villkoren eller att missförhållandet har undanröjts inom överenskommen tid. Om de begärda korrigeringsåtgärderna inte har gjorts fortsätter tillsynen genom att myndigheten vidtar effektivare tillsynsåtgärder. Figur 4 illustrerar hur tillsynen framskrider. De olika tillsynsmetoderna beskrivs närmare i kapitel 3.4.–3.4.4.

Figur 4: Tillsyn med anledning av missförhållanden.

När det kommer in en anmälan om missförhållanden i småbarnspedagogik som tillhandahålls av en privat aktör ska kommunens tillsynsmyndighet avgöra vilka tillsynsåtgärder den ska vidta. Tillsynsåtgärder inleds alltid när man misstänker eller det har framkommit att en privat serviceproducent inom småbarnspedagogik har agerat felaktigt eller inte fullgjort sina skyldigheter när den ordnat verksamhet enligt lagen om småbarnspedagogik.

Kommunens tillsynsmyndighet kan inleda tillsyn av verksamhetsstället eller serviceproducenten på två olika sätt. Myndigheten kan begära en skriftlig utredning om missförhållandet av serviceproducenten eller göra en inspektion av verksamhetsstället.

3.4.1 Begäran om utredning

Kommunens tillsynsmyndighet kan utreda tillsynsärendet genom att be serviceproducenten om en skriftlig redogörelse för de händelser eller den lagstridiga verksamhet som låg bakom anmälan om missförhållanden. I utredningsbegäran ska tillsynsmyndigheten detaljerat i form av direkta frågor be om en redogörelse för de omständigheter man vill få klarhet i. I begäran bör det också nämnas vilka dokument serviceproducenten ska bifoga till sin redogörelse.

Innehållet i en begäran om utredning:

1. Kontaktuppgifter till serviceproducenten och verksamhetsstället som utreds
2. En beskrivning av anmälan som ligger till grund för tillsynen
3. Lista på de omständigheter som serviceproducenten ska redogöra för
4. Tidpunkten som redogörelsen ska gälla
5. Information om vilka dokument som ska bifogas
6. Sista datum att besvara utredningsbegäran
7. Motivering, vilken lag tillsynen bygger på
8. Kontaktuppgifter till den som ger mer information

3.4.2 Inspektionsbesök med anledning av missförhållanden

Kommunens tillsynsmyndighet har rätt att inspektera ett privat daghems småbarnspedagogiska verksamhet och dess lokaler och få tillträde till daghemmets alla utrymmen. Om ett privat familjedaghems lokaler används för boende av permanent natur får de dock bara inspekteras om det är nödvändigt för att trygga klientens ställning och garantera behörig service.

Kommunens tillsynsmyndighet informerar i förväg den privata serviceproducenten om tidpunkten för inspektionen. Detta behöver dock inte göras om syftet med inspektionen äventyras av att serviceproducenten underrättas.

Det är bra att meddela om inspektionsbesöket skriftligen. Meddelandet bör innehålla **följande uppgifter**:

- Tidpunkt och plats för inspektionsbesöket
- Vilka personer som kallas till inspektionen
- Orsak till inspektionen

Vid inspektionen kan kommunens tillsynsmyndighet även ha med sig utomstående experter. Serviceproducenten har rätt att närvara vid inspektionen, uttrycka sin åsikt och ställa frågor om inspektionen.

Vid inspektionen behandlas ett anmält eller upptäckt missförhållande, och myndigheten är skyldig att informera serviceproducenten om inspektionens syfte, utförandet av den och om fortsatta åtgärder. Inspektionen får inte orsaka oskälig olägenhet för verksamheten. Serviceproducenten är skyldig att trots sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt visa tillsynsmyndigheten alla begärda handlingar som behövs för inspektionen. Tillsynsmyndigheten har även rätt att ta fotografier. I slutet av inspektionen kan kommunens tillsynsmyndighet ge direkt styrning om hur missförhållandet ska rättas till.

Efter inspektionen upprättar tillsynsmyndigheten omedelbart en skriftlig inspektionsberättelse med information om inspektionens förlopp och vilka centrala observationer som tillsynsmyndigheten gjorde. Hörandet av serviceproducenten ska också framgå av berättelsen. Inspektionsberättelsen delges serviceproducenten och övriga som närvarade vid inspektionen.

Enligt lagen om småbarnspedagogik ska tillsynsmyndigheterna samarbeta när de fullgör de uppgifter som anges i lagen. Regionförvaltningsverket eller Valvira kan av grundad anledning ålägga kommunen att förrätta inspektion av en privat serviceproducentens verksamhetsställe. Kommunens tillsynsmyndighet kan å sin sida be regionförvaltningsverket om samarbete när inspektionen ska genomföras.

Inspektionsberättelsens innehåll:

- föremålet för inspektionen
- vem som utfört inspektionen
- tidpunkten för inspektionen
- orsaken till inspektionen
- bakgrundsmaterial som rör inspektionen
- inspektionens förlopp
- samarbete i samband med inspektionen och vilka personer som närvarade
- vilka omständigheter som skulle utredas vid inspektionen
- småbarnspedagogikens företrädares beskrivning av läget
- eventuella tilläggsutredningar man kom överens om under inspektionen
- omedelbar styrning som gavs vid inspektionen
- sammandrag och slutbedömning
- underskrift av den som utfört inspektionen

3.4.3 Avgörande i ett tillsynsärende

När tillsynsärendet har utretts genom de åtgärder som krävdes avgör tillsynsmyndigheten tillsynsärendet, det vill säga fattar ett beslut. Beslut som rör tillsyn över småbarnspedagogik är offentliga.

Utgående från de utredningar som har fåtts och ett eventuellt inspektionsbesök kan tillsynsmyndigheten avgöra ärendet på olika sätt. I beslutet kan tillsynsmyndigheten konstatera följande:

1. Serviceproducenten har agerat i enlighet med lagen om småbarnspedagogik, och därför leder tillsynen inte till några åtgärder. Behandlingen av ärendet upphör.
2. Tillsynsmyndigheten **gör serviceproducenten uppmärksam på** att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iaktas. Behandlingen av ärendet upphör.

- Tillsynsmyndigheten har konstaterat att lagen om småbarnspedagogik inte har följts i serviceproducentens verksamhet, vilket kan rättas till genom att serviceproducenten själv vidtar korrigerande åtgärder.
    - Till exempel att den maximala gruppstorleken eller personaldimensioneringen tillfälligt inte motsvarat bestämmelserna eller att det förekommit tillfälliga brister i småbarnspedagogiken.
3. Serviceproducenten har agerat felaktigt eller inte fullgjort sina skyldigheter, men ärendet föranleder inga andra åtgärder. Tillsynsmyndigheten ger serviceproducenten eller den som är ansvarig för den privata serviceproducentens verksamhet en **anmärkning** för framtiden. Behandlingen av ärendet upphör.
- Tillsynsmyndigheten kunde konstatera att det i serviceproducentens verksamhet förekom en tydlig och fortgående försummelse av lagen om småbarnspedagogik, vilket kan rättas till genom att serviceproducenten själv vidtar korrigerande åtgärder.
    - Till exempel att barnens planer för småbarnspedagogik inte har upprättats i enlighet med lagen om småbarnspedagogik eller grunderna för planen för småbarnspedagogik.
4. Det har upptäckts brister som äventyrar klientsäkerheten eller andra missförhållanden i småbarnspedagogiken eller att verksamheten på något annat sätt strider mot lagen om småbarnspedagogik. Tillsynsmyndigheten meddelar ett **föreläggande om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas**. De nödvändiga korrigerande åtgärderna ska vidtas inom en viss tid. Behandlingen av ärendet fortgår tills att åtgärderna har genomförts. Föreläggandet kan förenas med vite. Tillsynsmyndigheten fattar ett förvaltningsbeslut i vilket ändring kan sökas.
- Serviceproducentens verksamhet kan äventyra barnens säkerhet i småbarnspedagogiken, men bristerna kan rättas till genom att serviceproducenten själv vidtar korrigerande åtgärder.
    - Exempelvis bristande skick på lekredskapen eller verksamhet som fortgående strider mot barnets bästa samt att lagen om småbarnspedagogik inte har följts.
5. Klientsäkerheten har äventyrats och tillsynsmyndigheten **bestämmer att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller förbjuder omedelbart användningen av ett verksamhetsställe eller en del av det eller av en anordning**. Tillsynsmyndigheten fattar ett förvaltningsbeslut i vilket ändring kan sökas. Övervakningen fortgår tills att de korrigerande åtgärderna har genomförts. Om inga korrigerande åtgärder vidtas på verksamhetsstället finns det inte längre förutsättningar att fortsätta med verksamheten, utan

den avslutas. Behandlingen av ärendet upphör. Föreläggandet kan förenas med vite.

- Serviceproducentens verksamhet äventyrar avsevärt barnens säkerhet i småbarnspedagogiken.
  - Till exempel en farlig gård eller oanvändbara lekredskap.

6. Serviceproducenten har inte fullgjort sin skyldighet att anmäla privat familjedagvård enligt kapitel 9 i lagen om småbarnspedagogik, och tillsynsmyndigheten kan därför meddela ett föreläggande om att bristerna ska rättas till inom en viss tid. Om tidsfristen inte följs avbryts den småbarnspedagogiska verksamheten tills det att bristerna har åtgärdats. Tillsynsmyndigheten fattar ett förvaltningsbeslut i vilket ändring kan sökas. Behandlingen av ärendet upphör när anmälningsskyldigheten har fullgjorts. Om en privat serviceproducent (fr.o.m. 1.1.2023) bedriver daghemsverksamhet utan att ha tillstånd avbryts verksamheten omedelbart och regionförvaltningsverket inleder en process för utredning av förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet.

Om serviceproducenten i tillsynsbeslutet har ålagts vidta korrigerande åtgärder inom en viss tid ska kommunens tillsynsmyndighet följa upp att åtgärderna genomförs. Om serviceproducenten inte genomför de korrigerande åtgärderna inom utsatt tid är anordnaren av småbarnspedagogik och kommunens tillsynsmyndighet skyldiga att vidta de åtgärder som har meddelats i tillsynsbeslutet.

Tillsynsbeslutets innehåll:

1. Kontaktuppgifter till serviceproducenten och verksamhetsstället som utreds
2. Beskrivning av ärendet
3. Erhållna utredningar
4. Behandlingen av ärendet
5. Myndighetens avgörande och motivering
6. Tillämpade bestämmelser
7. Sökande av ändring
8. Vem som ger ytterligare information
9. Sändlista
  - a. beslutet till serviceproducenten
  - b. beslutet för kännedom till regionförvaltningsverket

3.4.4 Sökande av ändring i tillsynen över småbarnspedagogik

Det går inte att söka ändring hos förvaltningsdomstolen i en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som kommunens tillsynsmyndighet har fattat ett beslut om.

Enligt 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) får det här beslutet inte överklagas genom besvär.

Ett föreläggande som kommunens tillsynsmyndighet har meddelat kan överklagas hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Om det med hänsyn till klienternas säkerhet är nödvändigt får ett beslut om avbrytande av verksamheten eller förbud mot användning av ett verksamhetsställe eller av en del av det eller av en anordning verkställas omedelbart även om serviceproducenten har överklagat beslutet hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolen kan förbjuda verkställigheten av beslutet eller bestämma att den ska avbrytas.

Ett föreläggande eller beslut om avbrytande av verksamheten kan överklagas genom att anföra besvär hos XXXX förvaltningsdomstol. Besvärsadressen och anvisningar ska bifogas beslutet.

4 Rättsskyddsförfaranden inom småbarnspedagogik

4.1 Anmärkningsförfarande

Barn har rätt till en trygg småbarnspedagogik av god kvalitet. Ibland kan vårdnadshavarna ha frågor om småbarnspedagogiken eller vara missnöjda med verksamheten. I sådana situationer är det bra att i första hand reda ut saken med verksamhetsställets personal, daghemsföreståndaren eller familjedagvårdsledaren. På så sätt kan man så snabbt som möjligt komma fram till en lösning.

Det är bra att råda föräldrarna och andra vårdnadshavare att i första hand reda ut upplevda missförhållanden genom att diskutera med den person som orsakat missnöjet eller med personens chefer. Om fel har begåtts inom småbarnspedagogiken eller om man misstänker att småbarnspedagogiken är av låg kvalitet kan det vara möjligt att rätta till bristerna genom diskussion. Om vårdnadshavaren fortsättningsvis är missnöjd med bemötandet eller förfarandet kan han eller hon göra en anmärkning till daghemsföreståndaren eller familjedagvårdsledaren, den ansvariga personen för verksamhetsstället, serviceproducenten eller en ledande tjänsteinnehavare inom småbarnspedagogiken.

Verksamhetsstället ska lämna sina klienter tillräcklig information om deras rätt att framställa en anmärkning och göra det så enkelt för dem som möjligt att framställa anmärkningen. En anmärkning ska i regel göras skriftligen, men kan

av särskilda skäl även göras muntligen. En anmärkning är en snabbare process än ett klagomål eller övervakning. Genom en anmärkning är det möjligt att genast åtgärda eventuella brister och snabbt ändra verksamhetsrutinerna. Det finns ingen tidsgräns för att göra en anmärkning, men det underlättar behandlingen om den görs så fort som möjligt.

Anmärkningsblanketten bör finnas på kommunens och de privata serviceproducenternas webbplatser eller annars vara enkelt tillgänglig. Anmärkningen kan även göras som ett fritt formulerat brev.

Den som ska framställa en anmärkning kan informeras om att så detaljerat som möjligt i anmärkningen redogöra för de omständigheter som han eller hon är missnöjd med i småbarnspedagogiken. Vårdnadshavaren kan även ange vilka personers agerande han eller hon är missnöjd med. Vid behov kan kommunens socialombudsman hjälpa till med att framställa en anmärkning. Socialombudsmannen är en opartisk förhandlare och medlare i socialvårdsärenden och har utsetts av kommunen.

När det gäller privat småbarnspedagogik lämnas anmärkningen i första hand till den ansvariga personen för det verksamhetsställe som anmärkningen gäller. Anmärkningen bör behandlas av den verksamhetsenhet som kundens kritik gäller. Den berörda enheten har då bättre möjligheter att övervaka kvaliteten på sin egen verksamhet och hur barnen och familjerna bemöts samt möjlighet att rätta till eventuella brister i verksamheten.

Serviceproducenten ska diarieföra och behandla anmärkningen på behörigt sätt och besvara den skriftligen inom skälig tid från det att den framställdes, det vill säga inom ungefär fyra veckor. Svaret på anmärkningen ska motiveras och det ska framgå hur ärendet har utretts och vilka åtgärder anmärkningen eventuellt har lett till.

Den privata serviceproducenten är även skyldig att ge svaret på anmärkningen för kännedom till kommunens tillsynsmyndighet för småbarnspedagogik. Ett svar på en anmärkning kan inte överklagas. **Personen har ändå rätt att lämna ett klagomål till regionförvaltningsverket om han eller hon inte är nöjd med svaret på anmärkningen.**

Innehållet i svaret på en anmärkning:

- en sammanfattning av anmärkningens innehåll
- vilka utredningar som har begärts pga. anmärkningen
  - vem som har lämnat utredningarna
  - vad som framgått av utredningarna
- serviceproducentens åtgärder för att felaktigheterna inte ska upprepas
- vem som besvarat anmärkningen samt personens underskrift
- information om att det inte går att söka ändring i svaret
- distribution
  - svaret till den som framställt anmärkningen
  - svaret till serviceproducenten och verksamhetsstället
  - svaret för kännedom till regionförvaltningsverket

4.2 Klagomål om småbarnspedagogik

Vem som helst kan anföra klagomål hos tillsynsmyndigheten om en myndighets lagstridiga verksamhet eller försummelse av skyldigheter. Klagomål kan också anföras om skötseln av en sådan uppgift som myndigheten är skyldig att ordna, trots att uppgiften handhas av en privat serviceproducent, till exempel ett privat daghem.

Klagomål anförs skriftligen, men med tillsynsmyndighetens samtycke kan det i undantagsfall även anföras muntligt. I klagomålet ska man beskriva på vilka grunder man anser att ett visst förfarande varit felaktigt. Om möjligt ska man ange när förfarandet eller försummelsen har inträffat. Omständigheter som ligger mer än två år tillbaka i tiden behandlas endast av särskilda skäl. Anonyma klagomål behandlas i regel inte.

Om man anför klagomål för en annan persons räkning och klagomålet gäller sekretessbelagda ärenden behövs en fullmakt av den person för vars räkning man anför klagomål.

Tillsynsmyndigheten bedömer om det på basis av klagomålet finns skäl att misstänka något sådant felaktigt förfarande eller någon sådan försummelse som tillsynsmyndigheten bör utreda.

Ett klagomål som regionförvaltningsverket fått kan överföras till kommunens verksamhetsenhet eller den privata serviceproducenten för att i stället behandlas som en anmärkning. Ett skriftligt svar på anmärkningen ska ges inom skälig tid. Svaret ska sändas till klaganden samt för kännedom till regionförvaltningsverket. Den privata serviceproducenten ska dessutom skicka anmärkningen och svaret på den för kännedom till kommunens tillsynsmyndighet.

Om klagomålet gäller småbarnspedagogiken på ett allmänt plan, det vill säga inte en enskild person, kan klagomålet behandlas som ett tillsynsärende. I sådana fall gör myndigheten en bred granskning av anordnandet av småbarnspedagogik. Den kommunala småbarnspedagogiken övervakas av regionförvaltningsverket, medan den privata småbarnspedagogiken i första hand övervakas av kommunens tillsynsmyndighet.

5 Anmälningsskyldighet inom småbarnspedagogiken

Enligt lagen om småbarnspedagogik är personalen inom småbarnspedagogiken skyldig att utan dröjsmål anmäla ett upptäckt missförhållande eller en risk för ett uppenbart missförhållande. Anmälan görs till den som ansvarar för verksamheten vid verksamhetsstället för småbarnspedagogik. Anmälningsskyldigheten gäller den personal som räknas med i

verksamhetsställets personaldimensionering, det vill säga lärare, socionomer, barnskötare, familjedagvårdare och speciallärare inom småbarnspedagogik.

Med missförhållanden som omfattas av anmälningsskyldigheten avses verksamhet som strider mot lagen om småbarnspedagogik, exempelvis brister i kvaliteten på småbarnspedagogiken, vanvård av barn eller åtgärder i verksamhetskulturen som är skadliga för barnen. Som ett missförhållande betraktas ett ärende eller en situation där målen för småbarnspedagogiken eller förutsättningarna för barnens välbefinnande, uppväxt, utveckling eller lärande äventyras i strid med lagen om småbarnspedagogik. Vanvård är fysisk eller psykisk vanvård. När det gäller problem som rör verksamhetskulturen kan dessa ta sig olika uttryck, verksamhetskulturen kan till exempel vara skadlig för barnets utveckling eller det kan handla om att man försöker förhindra att missförhållanden åtgärdas genom att tysta personalen eller dölja missförhållandena. Sådana situationer utgör ett hot mot tillhandahållandet av småbarnspedagogik för barnen.

Anmälningsskyldigheten för personalen inom småbarnspedagogiken är en del av den proaktiva tillsynen. Syftet är att säkerställa att småbarnspedagogiken genomförs på det sätt som anges i lagen om småbarnspedagogik. Anmälningsskyldigheten gäller både offentlig och privat småbarnspedagogisk verksamhet.

Kommunen eller den privata serviceproducenten ska informera sin personal om anmälningsskyldigheten och om de frågor som är förknippade med tillämpningen av den. Anvisningar för tillämpningen av anmälningsskyldigheten ska utarbetas skriftligen och hållas offentligt framlagda. Den privata serviceproducenten kan exempelvis foga anvisningarna till verksamhetsställets plan för egenkontroll.

Anmälan om ett missförhållande eller en risk för ett missförhållande vid genomförandet av småbarnspedagogiken görs skriftligen. När den person som ansvarar för verksamhetsställets verksamhet tar emot anmälan är han eller hon skyldig att vidta sådana åtgärder som undanröjer missförhållandet eller risken för det. Anmälaren ska underrättas om vilka åtgärder anmälan har lett till. Dessutom ska den verksamhetsansvariga personen föra anmälan vidare till den ledande tjänsteinnehavaren inom småbarnspedagogiken så att även han eller hon är medveten om missförhållandet eller risken för det om det eventuellt kräver åtgärder senare.

Ibland kan verksamhetsstället inte själv undanröja missförhållandet eller risken för det. Den ledande tjänsteinnehavaren inom småbarnspedagogik är då skyldig att ge verksamhetsstället den handledning och rådgivning som behövs. Samtidigt ska det utredas och bedömas vilka åtgärder som måste vidtas för att missförhållandet eller risken för det ska kunna undanröjas. Det kan också vara fråga om ett tillsynsärende.

Om missförhållandet eller risken för det inte undanröjs efter den ledande tjänsteinnehavarens styrning och rådgivning ska tjänsteinnehavaren anmäla saken till regionförvaltningsverket.

Syftet med anmälningsskyldigheten är i första hand att försöka undanröja missförhållandena inom småbarnspedagogiken på det ställe där de förekommer

och att ta hjälp av tillsynsmyndigheternas åtgärder först då det inte med egna åtgärder går att undanröja missförhållandena.

Utöver anmälningsskyldigheten har arbetstagaren också rätt att anföra klagomål hos regionförvaltningsverket.

6 Lagstiftningen om tillsynen över småbarnspedagogik styr tillsynsmyndighetens verksamhet

Tillsynen över småbarnspedagogiken grundar sig på rättsordningen. Med rättsordning avses alla bestämmelser och föreskrifter som är avsedda att iakttas inom landets gränser. Vid tillsynen över småbarnspedagogiken iakttas förvaltningslagens bestämmelser och lagen om småbarnspedagogik. Småbarnspedagogiken regleras dessutom av flera författningar, normer och styrande dokument. I det här kapitlet presenteras lagen till den del det är väsentligt för tillsynsmyndighetens tillsyn över småbarnspedagogiken. Uppdaterad lagstiftning finns på webbplatsen www.finlex.fi. Där finns Finlands elektroniska författningssamling och samlingarna med uppdaterade författningar och ursprungliga författningar. Även regeringspropositionerna hittas där.

När myndigheten känner lagstiftningen kan den fullgöra sina rättsliga skyldigheter på ett korrekt sätt och undvika att oavsiktligen bryta mot bestämmelserna. Det gör det också möjligt att förbereda sig på rättsliga risker som den egna och andras verksamhet kan medföra. Kännedom om lagen ger redskap för en god skötsel av tjänsteuppdraget. Att ha en ingående kännedom om hela rättsordningen är ändå inte möjligt, men tjänsteinnehavaren bör åtminstone känna till den rättsliga regleringen som rör skötseln av tjänsteuppdraget. (Nykänen 2019.)

6.1 Lag om småbarnspedagogik (540/2018)

Den myndighet som övervakar småbarnspedagogiken ska vara väl insatt i hela lagen om småbarnspedagogik. För tillsynen över privat småbarnspedagogik är det särskilt viktigt att sätta sig in i

- kapitel 9: Privata serviceproducenters småbarnspedagogik
- kapitel 10: Förvaltning och tillsyn
- kapitel 12: Rättsmedel och ändringssökande.

Kapitel 9 definierar och reglerar privata serviceproducenters verksamhet och verksamhetsförutsättningar. Med privat småbarnspedagogik avses sådan småbarnspedagogik som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller av ett offentligt samfund grundat affärsföretag tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. Serviceproducenten ska uppfylla de allmänna verksamhetsvillkoren som räknas upp i kapitel 9.

Privat småbarnspedagogik är både tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet. För privat daghemsverksamhet krävs tillstånd. Genom anmälningsförfarandet visar serviceproducenten att den familjedagvård den producerar uppfyller de krav som ställs på den. I kapitel 9 föreskrivs också om den kommunala tillsynsmyndighetens åtgärder i förhållande till privata serviceproducenters verksamhet.

Varje producent av privat service ska för daghem utse en ansvarig föreståndare och för familjedagvård en ansvarig person. Dessa personer ansvarar för att den plats där småbarnspedagogiken ordnas och den småbarnspedagogiska verksamhet som genomförs där uppfyller uppställda krav. Byte av ansvarig person för familjedagvården ska anmälas till kommunen, medan byte av daghemsföreståndare anmäls till regionförvaltningsverket.

Regionförvaltningsverket beviljar serviceproducenten tillstånd om serviceproducenten och dess verksamhetsställen uppfyller de villkor för bedrivande av daghemsverksamhet som anges i lagen om småbarnspedagogik.

Kapitel 9 innehåller bestämmelser om privata serviceproducenters skyldighet att göra upp en plan för egenkontroll. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) får meddela föreskrifter om egenkontrollplanens innehåll och utformning och om uppföljningen av den.

I kapitel 9 anges också vilka omständigheter som kan räknas som en förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet. Den som har gjort sig skyldig till en sådan förseelse kan dömas till böter. Den som ordnar eller tillhandahåller privat småbarnspedagogik gör sig skyldig till förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet om den

- underlåter att ansöka om tillstånd eller göra en anmälan
- ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik trots avslag på tillståndsansökan eller trots att tillståndet har återkallats
- ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik eller förskoleundervisning i strid med ett sådant föreläggande eller förbud som avses i 58 §.

Kapitel 10 innehåller bestämmelser om kommunens uppgifter samt om delegering av uppgifterna med stöd av förvaltningsstadgan till tjänsteinnehavare som är underställda det kommunala organet. Kommunerna kan utse tjänsteinnehavare som ska utöva tillsyn över den privata småbarnspedagogiken.

Regionförvaltningsverket och Valvira är tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av en kommun eller en samkommun. Tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av privata serviceproducenter är regionförvaltningsverket, Valvira och kommunens tillsynsmyndighet.

Tillsynsmyndigheterna ska i första hand utöva tillsyn genom att tillhandahålla anordnaren av småbarnspedagogik den handledning och rådgivning som behövs och genom att i samråd med anordnaren följa med hur verksamheten utvecklas. Kapitlet innehåller även bestämmelser om socialombudsmannens uppgifter.

Kapitel 10 innehåller dessutom bestämmelser om vårdnadshavarnas rätt att framställa en anmärkning eller anföra klagomål om de är missnöjda med kvaliteten på småbarnspedagogiken eller har blivit osakligt bemötta.

Tillsynsmyndigheten får inspektera en anordnares eller serviceproducents verksamhet samt de verksamhetsställen som används för verksamheten. I kapitel 10 beskrivs de rättigheter och skyldigheter som gäller för inspektionerna.

Kapitlet innehåller även bestämmelser om den administrativa styrningens olika metoder. Kommunens tillsynsmyndighet kan ge den ansvariga personen hos en privat serviceproducent en anmärkning för framtiden eller göra personen uppmärksam på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas. Tillsynsmyndigheten kan meddela ett föreläggande och vid behov förstärka det med vite.

Kapitel 12 innehåller bestämmelser om rättsmedel och ändringssökande. Ändring i ett beslut som en tillsynsmyndighet har fattat får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Man får inte söka ändring i tillsynsmyndighetens beslut om anmärkning eller uppmärksamgörande.

Undervisnings- och kulturministeriets förordning om de bilagor som ingår i tillstånds- och anmälningsförfarandet för privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken

Förordningen innehåller bestämmelser om vilka bilagor en serviceproducent ska foga till ansökan om tillstånd för privat daghemsverksamhet eller till en anmälan om inledande av privat familjedagvård. Till en tillståndsansökan eller anmälan som gäller väsentlig ändring av verksamheten fogas de bilagor som beskriver ändringen av verksamheten.

6.2 Förvaltningslag (434/2003)

Syftet med förvaltningslagen är att genomföra och främja god förvaltning samt rättsskydd i förvaltningsärenden. Syftet är också att främja kvalitet och gott resultat i fråga om den service förvaltningen tillhandahåller. I förvaltningslagen föreskrivs om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Lagen tillämpas hos statliga myndigheter, kommunala myndigheter och självständiga offentligrättsliga inrättningar samt hos riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli (myndighet). Den tillämpas även vid statens affärsverk, offentligrättsliga föreningar samt på enskilda då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Myndigheterna ska bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen. Möjligheterna att utträta ärenden och behandlingen av ärenden

ska om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat. Bestämmelser om myndigheternas skyldighet att informera om sin verksamhet, sina tjänster och de rättigheter och skyldigheter som enskilda människor och sammanslutningar har i ärenden som anknyter till myndighetens verksamhetsområde finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Myndigheterna ska använda ett sakligt, klart och begripligt språk. Vidare ska myndigheterna behandla inledda ärenden utan dröjsmål och ge parten en uppskattning om när ett beslut kommer att ges. En myndighet ska se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt genom att skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. I en begäran om utredning ska det specificeras beträffande vilka särskilda omständigheter utredning ska läggas fram. För komplettering av en handling, avgivande av förklaring och framläggande av utredning ska det sättas ut en frist som är tillräcklig med hänsyn till ärendets art.

Om ärendet kräver att det görs en inspektion som faller under myndighetens behörighet ska myndigheten underrätta den part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då inspektion kommer att inledas, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av att parten underrättas. Inspektionen ska förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskäligen olägenhet. Den som förrättar inspektionen ska utan dröjsmål avfatta en skriftlig inspektionsberättelse över inspektionen. Av berättelsen ska inspektionens förlopp och inspektionsförrättarens viktigaste iakttagelser framgå. Inspektionsberättelsen ska delges en part som har rätt att närvara vid inspektionen.

Förvaltningsbeslutet som avgör ärendet ska ges skriftligen. I paragraf 44 i förvaltningslagen finns det angivet vad beslutet ska innehålla. I motiveringen av beslutet ska det anges vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats. Till beslutet ska fogas anvisningar om hur man begär omprövning eller en besväransvisning. Om det enligt en särskild bestämmelse är förbjudet att anföra besvär eller beslutet inte är överklagbart, ska det anges i beslutet vilken bestämmelse som ligger till grund för detta.

6.3 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)

Myndighetshandlingar är offentliga, om inte något annat föreskrivs. Handlingar som avser en klagan är sekretessbelagda innan ärendet har avgjorts, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle försvåra ärendets utredning eller utan vägande skäl vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada eller lidande. Handlingar av känslig natur kan sekretessbeläggas.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen) innehåller bestämmelser om rätten att ta del av myndigheternas offentliga handlingar, om tystnadsplikt för den som är verksam vid en myndighet, om handlingssekretess och andra för skyddande av allmänna och enskilda intressen

nödvändiga begränsningar av rätten att ta del av en handling samt bestämmelser om myndigheternas skyldigheter för att lagens syfte ska nås. Rätten till information samt myndigheternas skyldigheter enligt offentlighetslagen syftar till öppenhet i myndigheternas verksamhet samt till att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka den offentliga maktutövningen och användningen av offentliga medel, att fritt bilda sig åsikter, påverka sådant beslutsfattande som avser offentlig maktutövning och bevaka sina rättigheter och intressen.

6.4 Övriga författningar och styrdokument

Skyldigheterna som styr tillsynen över småbarnspedagogiken härrör i huvudsak från lagen om småbarnspedagogik, förvaltningslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. När småbarnspedagogik anordnas ska man också beakta skyldigheterna enligt övrig lagstiftning och internationella fördrag som Finland har förbundit sig att följa. Hit hör bland annat diskrimineringslagen, jämställdhetslagen, Europakonventionen och FN:s konvention om barnets rättigheter. När ett barn får stödåtgärder och service inom social- och hälsovården till stöd för sin utveckling och sitt välbefinnande tillämpas socialvårdslagen, lagen om service och stöd på grund av handikapp, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och hälso- och sjukvårdslagen och det som föreskrivs om social- och hälsovårdstjänster någon annanstans i lag. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Lagstiftningen är alltid primär när man tolkar om verksamheten följer bestämmelserna. Styrdokumentet är ett stöd för tolkningen av författningarna när tolkningen inte är entydig. Lagstiftarens motivering finns i regeringspropositionen för respektive författning.

Statsrådets förordning om småbarnspedagogik (753/2018)

Statsrådets förordning om småbarnspedagogik innehåller bestämmelser om personaldimensioneringen i daghem och familjedaghem. Där föreskrivs även om studier som ger behörighet för barnskötare inom småbarnspedagogik och om familjedagvårdares behörighet för uppgifter som barnskötare inom småbarnspedagogik.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik (40/2018)

Regeringspropositionen är ett standardiserat strukturerat dokument som innehåller en kort beskrivning av propositionens huvudsakliga innehåll, en allmän motivering, detaljmotivering, lagförslagen och, om det är fråga om en ändring av en tidigare lag, även parallelltexter.

Lag om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009)

Lagen innehåller bestämmelser om tjänster och serviceproducenter, villkor för beviljande av servicesedel samt bestämmelser om klientens ställning.

Finlands grundlag (731/1999) 6 §

Alla är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

GDPR, dvs. EU:s allmänna dataskyddsförordning (2016/679) och dataskyddslagen (1050/2018)

Syftet med dataskyddet är att säkerställa att organisationer behandlar personuppgifter lagenligt och endast när det finns en laglig grund för behandlingen. Den registrerade har också rätt att kontrollera och vid behov rätta sina personuppgifter som innehas av respektive organisation. I dataskyddslagen föreskrivs om den åldersgräns som tillämpas när informationssamhällets tjänster erbjuds till barn. Dataskyddslagstiftningen som helhet utgörs av dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och sektorspecifik speciallagstiftning. Offentlighetslagen gäller också fortfarande.

Lag om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003)

Lagen innehåller bestämmelser som kommunala tjänsteinnehavares rättigheter och skyldigheter.

Diskrimineringslagen (1325/2014)

Syftet med lagen är att främja likabehandling och förebygga diskriminering samt att effektivisera rättssäkerheten för den som utsatts för diskriminering.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)

Syftet med denna lag är att förebygga diskriminering på grund av kön och främja jämställdheten mellan kvinnor och män samt att i detta syfte förbättra kvinnans ställning särskilt i arbetslivet. Lagen syftar också till att förebygga diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

Språklagen (423/2003)

Syftet med lagen är att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

Samisk språklag (1086/2003)

Syftet med denna lag är att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för samerna att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Lagen om småbarnspedagogik 8 § och RP 40/2018 rd, s. 89

Kommunen eller samkommunen ska i den utsträckning det är möjligt se till att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp.

Europakonventionen 1990

Konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

Konventionen om barnets rättigheter gäller barns rätt till medborgarskap, undervisning och hälso- och sjukvård och rätt att i utifrån sin ålder och mognad påverka sina egna angelägenheter. Konventionen innebär en skyldighet att skydda barn från alla former av sexuellt och annat utnyttjande samt att trygga barns ställning i en rättegång.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2007

Genom konventionen bekräftar medlemsstaterna att alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter även gäller personer med funktionsnedsättning och garanterar dem möjlighet att åtnjuta dessa rättigheter och friheter fullt ut utan diskriminering.

Lag om service och stöd på grund av handikapp (380/1987)

Syftet med den här lagen är att främja förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att leva och vara verksamma som jämbördiga medlemmar av samhället samt att förebygga och undanröja olägenheter och hinder som funktionsnedsättningen medför.

Tobakslagen (549/2016) 74§

Tobaksrökning är förbjuden

- i sådana lokaler i byggnader, i kommunikationsmedel och på motsvarande platser som är tillgängliga för allmänheten eller anställda eller för kunder för tillhandahållande av tjänster som producerats i näringsverksamhet eller offentliga tjänster
- på utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller

gymnasieutbildning. Tobaksrökning är också förbjuden inne i ett kommunikationsmedel som är i privat bruk, när en person som inte fyllt 15 år vistas i det.

Rökfria tobaksprodukter får inte användas i lokaler eller på utomhusområden som används av daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning.

Vägtrafiklagen (729/2018) 94 § skyddsanordningar för barn i fordon

Lagen innehåller bestämmelser om tryggt framförande av fordon, användning av säkerhetsbälte och skyddsanordningar för barn.

Markanvändnings- och bygglag (132/1999)

Syftet med lagen är att reglera områdesanvändningen och byggandet för att på det sättet skapa förutsättningar för en bra livsmiljö och främja en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling.

Lag om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996)

I lagen föreskrivs det om de ekonomiska stöd med vilka barnets föräldrar och andra vårdnadshavare får stöd för ordnande av vården av barnet samt för att kombinera arbete och familjeliv.

Livsmedelslagen 23/2006 och Lagen om ändring av livsmedelslagen (1397/2019)

Syftet med lagen är att säkerställa att livsmedel och hanteringen av dem är säkra samt att livsmedlen håller god hälsomässig och annan kvalitet i enlighet med livsmedelsbestämmelserna.

Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002)

Syftet med denna lag är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. I lagen föreskrivs om ett förfarande för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som väljs för arbete med minderåriga.

Konsumentskyddslagen (38/1978)

Denna lag gäller utbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenter. Lagen tillämpas även då näringsidkare förmedlar nyttigheter till konsumenter.

Mervärdesskattelagen (1501/1993) 38 a och 38 b

Skatt betalas inte på försäljning av småbarnspedagogiska tjänster. Skatt betalas inte heller då den som tillhandahåller småbarnspedagogik i samband med detta överlåter tjänster och varor som vanligen hör till de småbarnspedagogiska tjänsterna till den som erhåller småbarnspedagogiska tjänster.

Räddningslagen (379/2011) och statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011)

Syftet med lagen är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. I lagen föreskrivs om människors, företags och andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att bl.a. förbereda sig på olyckor och på insatser när en olycka är överhängande eller inträffar. I lagen föreskrivs dessutom om räddningsväsendets myndigheters uppgift att handleda, råda och övervaka olika aktörer när de fullgör sina skyldigheter enligt lagen. Varje person har en allmän handlingsskyldighet och aktsamhetsplikt. Räddningslagen räknar upp vilka skyldigheter verksamhetsidkare och byggnaders ägare och innehavare har. Serviceproducenten är skyldig att upprätta en räddningsplan. En plan för utrymningssäkerheten ska göras upp för objekt som är öppna dygnet runt. Ovan nämnda planer gäller emellertid inte privata bostäder (familjedagvårdare som arbetar hemma).

Vid brandsyn ska det föras protokoll som i allt väsentligt specificerar syneobjektet, brandsynens förlopp, inspektörens viktigaste iakttagelser, den utredning som representanten för syneobjektet visar upp och slutsatser med motiveringar. Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i lagen, ska myndigheten bestämma att de ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska en frist utsättas. Om det är fråga om en betydande fara kan räddningsmyndigheten omedelbart avbryta verksamheten. Beslutet ska iakttas omedelbart.

Hälsoskyddslag (763/1994)

Syftet med lagen är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt att förebygga, minska och undanröja sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan orsaka sanitär olägenhet. En verksamhet som påverkar livsmiljön ska planeras och ordnas så att befolkningens och individens hälsa upprätthålls och främjas. Verksamhetsutövaren ska senast 30 dygn innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Hälsoskyddsmyndigheten ger anmälaren ett intyg över att anmälan har tagits emot, behandlar anmälan och utför vid behov en inspektion. Byggnadstillsynsmyndigheten för den ort där lokalen finns ska vid behov underrättas om anmälan.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är en nationell föreskrift som utfärdats av Utbildningsstyrelsen enligt lagen om småbarnspedagogik. De lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik ska utarbetas och småbarnspedagogiken ska genomföras i enlighet med denna

föreskrift. Beredningen av grunderna för planen för småbarnspedagogik

styrts framför allt av lagen om småbarnspedagogik, som föreskriver om barnets rätt till småbarnspedagogik och om målen för småbarnspedagogiken. Planen för småbarnspedagogik är en helhet som omfattar tre nivåer. Den består av de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik, de lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik.

7 Källor

Alila K. 2013. *Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtioneuvoston ohjausasiakirjoissa 1972–2012.*

Hansson A.-I. 2002. *Selvitys sosiaali- ja terveystieteiden ohjauksesta ja valvonnasta.* Social- och hälsovårdsministeriets promemorior 2002:8. Helsingfors

Hietava S. 2010. *Neuvonta – mitä neuvonta voisi olla?* Tammerfors universitet, Pro Gradu.

Jalonen H. 2008. *Informaatio-ohjaus tietojohdamisen näkökulmasta.* Informaatiotutkimus 27 (2008): 2.

Keski-Rauska, M-L. & Mäntyjärvi, M. (tulossa). *Varhaiskasvatuksen valvonta osana julkista johtamista - Yksityisen varhaiskasvatuksen valvojien näkökulmia valvontaan ja tehtävän vaatimiin kompetensseihin kunnissa. Hallinnon tutkimus.*

Nykänen P. 2019. *Johdatus oikeusjärjestykseen.* Tampereen yliopisto, johtamisen ja talouden tiedekunta.

Stenvall J. ja Syväjärvi A. 2006. *Onks tietoo? Valtion informaatio-ohjaus kuntien hyvinvointitehtävissä.* Finansministeriets undersökningar och utredningar 3/2006

Onnismaa J. 2007. *Ohjaus ja neuvontatyö.* Tammerfors: Tammer-Paino.

Guiden Tillstånd för privat småbarnspedagogik finns på webbplatserna rfv.fi och suomi.fi.

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland

Vasa

2023